

Veckans Forum

NI FRÅGAR? DESSA SVARA!

Professor
Herbert Tingsten
Professor
Gunnar Dahlberg
Professor Gunnar
Westin Silverstolpe
Professor
Erik Lönnroth
Professor Torgny
T:son Segerstedt
Docent
Folke Lindberg

NORDISK GEMENSKAP PÅ STATSLIVETS OMRÅDE

*Kan man tala om en speciell nordisk
form av demokrati?*

Kan man med skäl tala om en nordisk egenart även med avseende på styrelsesättet, en särpräglad »nordisk demokrati»? Detta synes mig vara ett intressant ämne att spekulera över. Saken har aktualiserats genom de riksdagsval som med korta mellanrum hållits i de olika nordiska länderna och som ju uppmuntrat till att anställa jämförelser. Själv tycker jag mig kunna iakttä, att de gemensamma dragen framträda mycket starkt, men jag har inte tillräcklig överblick för att kunna anställa en jämförelse ur samma synpunkter med t. ex. de anglo-sachsiska länderna.

Nordist.

Vissa gemensamma drag i de nordiska staternas författningsliv kunna säkerligen konstateras. De skillnader som föreligger i fråga om statsskickets formella utformning synas icke vara alltför viktiga; jag åsyftar här sådana förhållanden som att Finland är republik och de andra nordiska staterna äro monarkier, och att Finland och Norge ha enkammersystem, medan Sverige och Danmark ha två kamrar. Ätminstone vad tiden före det första världskriget beträffar äro överensstämmelserna i själva den författningspolitiska verksamheten mera framträdande. Partiväsendet i de olika länderna har företett stora likheter, särskilt däri att extrema antidemokratiska rörelser spelat en mycket underordnad roll. Överhuvud har, utom under korta skeden, de politiska motsättningarna icke varit så stora som i många andra demokratier. Ett system med minoritetsparlamentarism har under långa tider utan större svårigheter kunnat tillämpas; det har i regel varit möjligt att komma fram till någorlunda allmänt godtagna uppgörelser. Förvaltningen och rättskipningen

ARVSANLAG ELLER MILJÖPÅVERKAN?

Vilken faktor är den viktigaste för personlighetens utdanning?

I diskussionen om psykologiska problem kommer man förr eller senare fram till frågan om de medfödda anlagnas betydelse kontra miljöns. Professor Segerstedt har bl. a. i sin bok »Demokratiens problem i socialpsykologisk belysning» hävdad, att den senare faktorn är av större vikt vid danandet av personligheten. Kan man, utgående från allmänt godtagna värderingar, anse miljön som det mera väsentliga, även om man tar hänsyn till Kretschmers typlära? Y.

Det är riktigt att jag i »Demokratiens problem» lagt stor vikt vid miljöns betydelse. Närmast sker det i polemik mot McDougalls instinkt-teori. Jag menar att det under alla förhållanden måste vara galet att utrusta människan med en rad medfödda, specificerade anlag av den typ som McDougall uppräknar. Utmärkande för hans instiktbegrepp är ju att instinkterna, förutom att vara medfödda, även äro enträgna och målbestämda. Vidare anser han att de äro rasegenskaper. Det är alltså inte bara tanken på att människan från födseln har en viss fysisk och psykisk konstitution, som föresvävar honom, utan han menar att denna medföddhet beror på rastillhörighet. Hos andra författare möter man så tanken att det finnes nationella egenskaper, som äro medfödda. Jag känner mig därför i hög grad benägen att instämma med Faris när han i sin bok »The Nature and Human Nature» förklarar att »så mycket är säkert: en instinkt hos en utvecklad mänsklig varelse kan aldrig sägas vara direkt observerad». När man börjar tala om svensks och engelsmäns folklynne o. s. v. och förklarar att vi av födseln äro utrustade med svaghet för allt utländskt o. s. v. så är det uppenbart, att man här i verkligheten har att göra med beteendesätt som grundlagts genom sociala normer och vanor, inte genom medfödda egenskaper. (Se förresten prof. Tingstens analys av dessa frågor i Idékritik.)

Nu vill jag naturligtvis inte förneka, att en människas medfödda eller ärvde konstitution kan komma att spela en betydande roll för hennes karaktärsdanning. Men jag har numera en

benägenhet att anse hela problemställningen relativt steril. I varje fall menar jag, att man gör sig skyldig till en förenkling när man talar om arv och miljö. Man ställer utan vidare dessa bägge faktorer emot varandra och glömmer därigenom lätt att även miljön är ett arv, ett socialt och kulturellt arv. Människan ärver sin miljö, vilket innebär att det finns en miljö som redan från hennes första levnadsdag bearbetar henne och betingar hennes beteende. Men naturligtvis är detta betingande beroende av hennes medfödda konstitution så till vida att en dum människa (en människa som vi populärt kalla dum) har svårt att reda sig i en intellektuell miljö under det att vederbörande kanske gör sig förträffligt i en miljö där man lägger större vikt vid andra egenskaper, lojalitet eller styrka eller vad det nu kan vara. Detta var bara ett exempel, men det visar att man måste räkna med det medfödda och att man följaktligen måste förutsätta att vissa typer anpassa sig bättre i en miljö, andra i en annan. Hur detta medfödda skall bestämmas är ett problem, men jag anser att tyngdpunkten måste läggas på människans fysiologiska utrustning. Det medfödda får vidare tänkas som en blind aktivitet, som genom miljön ledes in i olika banor. Missanpassningen innebär då att en viss typ av aktivitet inte funnit någon lämplig form eller också att miljön fordrar aktivitet, har en form alltså, men att vederbörande saknar aktiviteten. Men en sådan tanke innebär ju inte på något sätt en återgång till instinktläran utan låter sig väl förenas med en extrem miljöteori.

Torgny T:son Segerstedt

Torgny T:son Segerstedt.

Människan bearbetas redan från sin första dag av en ärvd miljö.

Herbert Tingsten

Herbert Tingsten.